

Марина Саснко
доцент кафедри теорії
та історії держави і права
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ГЕНДЕРНА ПАРИТЕТНІСТЬ У ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Україна, перебуваючи на етапі становлення гендерного суспільства, має на меті саме європейський вибір. І одним із ключових завдань є забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків. Саме гендер спрямований на справедливе встановлення міри свободи двох суб'єктів суспільства – чоловіків та жінок, а також їхнього статусу. Відносини гендерного права віддзеркалені в різних галузях права, що забезпечують здійснення економічних, громадянських, соціальних, культурних і політичних прав людини відповідно до принципу рівноправ'я статей.

Окремі аспекти забезпечення гендерної рівності під час проходження публічної служби у різних державних органах та установах були предметом дослідження таких науковців, як О. Абрамова, Д. Бахрах, І. Грицай, Р. Денісова, В. Дроздова, Н. Єропкін, В. Кириченко, О. Кулачек, О. Лаврінченко, І. Лескіна, Г. Мельниченко, Е. Правдіна, М. Покровська, В. Толкунова, Н. Олійник, Н. Оніщенко, Н. Чередніченко, І. Шульженко та інші.

Водночас, незважаючи на значну кількість публікацій, недостатньо досліджене питання важливої проблеми гендерної паритетності в діяльності Національної поліції України.

Метою наукової тези є дослідження питання проблематики гендерної паритетності в діяльності Національної поліції України.

Імплементация принципу гендерного паритету в діяльність Національної поліції України не є даниною моді чи вимушеною поступкою євроінтеграції. За досвідом європейських країн, де жінки становлять 25–40% персоналу, служба жінки в поліції має позитивний потенціал і є результативною: вона сприяє підвищенню якості добору персоналу, покращує соціально-психологічний клімат у колективі, підвищує ефективність діяльності підрозділів і якість ухвалення управлінських рішень, а також довіру до поліції в очах громадськості. Зокрема, жінки демонструють більш високий рівень виконавчої дисципліни й більш низький рівень агресивності, вони є більш комунікабельними під час врегулювання сімейних конфліктів, також робота жінок-поліцейських є незамінною в роботі з жертвами насильницьких дій та підлітками-правопорушниками [2].

Впровадження гендерно виваженого підходу в лавах Національної поліції України, що де-юре є вільною від системних бар'єрів щодо повноцінної участі у професійній діяльності незалежно від статі, на практиці викликає низку проблем як для жінок, так і для чоловіків, які потребують невідкладного вирішення як на рівні правової доктрини, так і на рівні законодавства України, що регулює забезпечення гендерної рівності в органах Національної поліції України.

Основним аспектом розгляду сучасної гендерної теорії є нерівність становища жінки та чоловіка, адже наразі місце та роль жінки в суспільстві найчастіше окреслюється певними межами, за які вона не може переступати, зокрема їй не дозволяють це робити суспільна думка, традиції, культура тощо. Головним чином проблема гендерної рівності для жінки наявна у професійній діяльності та в родинно-побутових відносинах. Особливо помітною гендерна нерівність виявляється під час вибору професії, де значна увага надається гендерним стереотипам, через які виникають труднощі не лише для осіб жіночої, а й чоловічої статі.

Стереотип – образ, полярний за знаком оцінки, жорстко фіксований, що не припускає сумніву в його істинності та спонукає до суворой й однозначної дії [2, с. 169].

В українському суспільстві, як і в інших державах світу, чітко простежується гендерна стратифікація, що виявлена навіть у самій гендерній дискримінації. «Насамперед це стосується всіх рівнів системи управління, оскільки саме тут ухвалюються рішення, що зумовлюють стратегію й тактику розвитку. І паритетне представництво жінок і чоловіків є неодмінною умовою ефективності результату діяльності. Однак на керівному рівні, наприклад серед державних службовців 1-3 рангу, жінки складають абсолютну меншість – від 6 до 12

%, тоді як на виконавчому рівні фахівців, у нижчих категоріях їх частка в окремих сферах сягає 82-88%. А це означає, що реального впливу на процес ухвалення рішень жінки не мають. Це стосується не лише виконавчої, а й представницької, законодавчої влади різних рівнів, де на вищих щаблях жіноче представництво обмежено 8-10%» [3, с. 19].

Досліджуючи питання фемінізації окремих професій, зауважуємо, що однією з проблем для жінок є призначення на посаду поліцейського. Така стратифікація простежується вже під час добору на навчання до спеціалізованих закладів МВС, коли визначається конкретна кількість місць для жінок і чоловіків, тобто проводиться певна кількісно-гендерна межа.

Також необхідно акцентувати увагу, що у зв'язку з трансформаційними змінами в суспільстві, триманням курсу на європеїзацію роль жінки все ж таки зростає й поступово займає нові позиції: зокрема професії, які до недавнього вважалися суто чоловічими, частково починають змінювати свій склад.

Так, за міжнародними даними, жінки складають до 15% працівників правоохоронних органів. Більшість жінок-поліцейських виконують паперову роботу та не займають керівних посад [4]. Щодо українських реалій, то в Національній поліції України на сьогодні працюють 21,8% жінок. Кількість жінок у правоохоронних органах і підрозділах цивільного захисту складає 12,5% загальної чисельності апарату, в апараті ДСНС – 47,2%. У Держприкордонслужбі – 24%, з яких 13% – офіцери. У структурі Національної поліції України працює 21,8% жінок. Відсоткове співвідношення кількості військовослужбовців-жінок у Нацгвардії та військовослужбовців-чоловіків становить 6,2% [5].

У зв'язку зі збройним конфліктом на Сході нашої держави, жіноча частина суспільства за власним бажанням активно залучається до несення служби у військових підрозділах. Жінки на рівні з чоловіками виконують бойові завдання на передовій, і жодних питань щодо їх слабкості, нерішучості та непотрібності на бойових позиціях не виникає. Жінки проходять службу та працюють у всіх видах і родах війська ЗСУ. Найбільше вони представлені в частинах і з'єднаннях сухопутного війська та повітряних сил Збройних Сил України. Відповідно, у Збройних Силах проходять службу та працюють понад 55 тисяч жінок – близько 24 тисяч жінок-військовослужбовців та майже 32 тисячі працівників ЗС України.

Сьогодні жінки обіймають майже 22 % посад у Національній поліції України і лише 5% – керівні посади, що звичайно дещо пригнічує осіб жіночої статі. Залучення осіб жіночої статі до проходження служби в органах Національної поліції України є закономірним процесом у становленні гендерних відносин.

На шляху прагнення до досягнення гендерного паритету не варто забувати і про усталені традиції щодо гендерно-рольових стереотипів. Служба в органах Національної поліції України висуває до жінок свої вимоги, які суперечать традиційному розумінню становища жінки як такої. Жінки мають виконувати вимоги, висунуті до чоловіків, та виконувати вимоги «чоловічої поведінки», хоча це суперечить фізичнопсихологічним особливостям жінки.

Таким чином, розглядаючи жінку в соціумі поряд із чоловіком, тобто крізь призму гендерних стереотипів, відзначаємо, що не лише в Українській державі, а й в інших розвинутих країнах світу існує невирішена та значна проблема гендерної паритетності. Хоча законодавчо закріплено рівноправ'я, водночас суспільство не може відійти від настанов, які виявляються в зверхності чоловіка над жінкою, що чітко простежується під час вибору жінками професії, зокрема служби в органах Національної поліції України.

1. Бінецька О. В. Гендерна політика в Україні: загальна характеристика становлення. URL: <http://intkonf.org/binetska-ov-genderna-politika-v-ukrayini-zagalna-harakteristikastanovlennya/>. (дата звернення 13.05.2021р.)

2. Формування гендерного паритету в контексті сучасних соціально-економічних перетворень. Зб. матеріалів міжнар. наук. - практ. конф. Київ: Державний інститут проблем сім'ї та молоді: Укр. ін-т соц. досліджень, 2002. 222 с.

3. Кормич Л. І. Гендерні відносини: сутність та значення в суспільно-політичному –розвитку. *Актуальні проблеми політики*. 2013. Вип. 49. С. 16-22.

4. Жінки в поліції URL : <http://noborders.org.ua/zhinki-v-politsiyi> (дата звернення 13.05.2021р.)

5. В Національній поліції на сьогодні працюють майже 22% жінок – МВС URL : <https://www.unian.ua/society/2240561-v-natspolitsiji-na-sogodni-pratsyuyut-mayje-22-jinokmvs.html> (дата звернення 13.05.2021р.)